

הה"צ רבי ברוך רובין מברעזדאויץ זצ"ל אמר בשם מרן הדברי יחזקאל זי"ע, כי בשלשה דברים הכריע הרה"ק מרופשיץ זי"ע והלכה כמותו בלי פקפוק: שמותר לקדש בשבת קודש בבקר על כוס קטן של יי"ש ואע"פ שאין בו שיעור רביעית; שמותר לומר לאינו יהודי להדליק נר שכבה, לצורך לימוד התורה; והג' נשכח ממנו.

(דברי יחזקאל החדש עמ' כז בשם נכדו הגה"צ רבי נחמן מספינקא זצ"ל)

העידו לפנינו ת"ח וזקנים שידעו בבירור, אשר בהיות עוד רבינו מרן הדברי חיים זי"ע טרם ימי זקנתו כמה שבתות בשנה באונגאריין, נהג אז במדינה הלז, כי אחר קידש בפניו מקודם על היין בורא פרי הגפן, והוא לקח כוס יי"ש ובירך שהכל וטעם מעט, ואח"כ נטל ידיו לסעודת שחרית שבת קודש, וכפי הנראה ברור לא רצה לשנות המנהג מביתו בצאנו (פולין) שנהג לקדש על יין שרף שגם הוא חמר מדינה ומותר כנ"ל וכו'. אך מפני שבמדינה זו אינו חמר מדינה, ע"כ יצא בע"כ מקודם בברכת קידוש על היין של אחר כנ"ל, ואח"כ טעם יי"ש כנזכר, ע"כ בודאי במדינה זו אין לקדש על יי"ש גם בבוקר כנ"ל. וכן שמענו מגדולי חסידי צאנו זללה"ה, שבזכרונם עוד כשמרן הגה"ק זי"ע היה עושה קידושא רבא על יי"ש, היה לוקח כוס כשיעור, אך גם המסובין שתו ממנו, מכל מקום ראו ג"כ הרבה מקדשין אצלו בכוס קטן על יי"ש אף שלא יצאו בקידוש שלו, ולא מיחה בדבר כנ"ל. וכן העידו על בנו מרן הדברי יחזקאל זי"ע, וכן שמעתי מחתנו הה"צ מו"ה מענדל מפריסטיק זי"ע, ובודאי עדותו נאמנה.

בצאנו (וכן בקאמינקא) נהגו לקדש בשבת ויום טוב שחרית על יין שרף ומכוס קטן כמנהג ראפשיץ, יש אומרים שהיה בו רביעית (ע"ע ספר פי צדיק עמ' רנד), אבל ראיתי את הכוס שבו קידש רבינו מצאנו בצפרא דשבתא אצל הרה"צ רב יחזקאל מדוקלא (אחיו של הגה"ק מקאלאשיץ), והתזיק לכל היותר ביציה בינונית שהיא פחות מרביעית. ואף מו"ח זצ"ל ראה את הכוס, ולפי דעתו היה עוד יותר קטן מביציה בינונית (מרן הדברי יחזקאל זי"ע נהג לקדש על יין, כמנהג בעלזא (ראה להלן בקטע הבא)).

(יי"ג אורות עמ' שפא)

הגה"ק

סיכום הדברים

דבר ברור שרבה"ק פסק שמותר לקדש על יי"ש בש"ק בשחרית כפי שהכריע הגה"ק מראפשיץ אפילו על כוס קטן (כמובא לעיל), וכן מקובל שרבינו בעצמו קידש ביום ש"ק על יין. (א) מפני שגר הרבה שנים באונגריין ושמה עיקר חמר מדינה הוא יין וזה נמצא שם בשפע. (ב) אולי נהג כמנהג בעלזא. ובמקרה שכן קידש על יין שרף לקח כוס גדול, והמסובין שתו מכוס זה להשלמת השיעור (כמבואר למעלה).

סעודת היום של ש"ק

בשינאווא לא אכלו המסובין דגים בסעודת היום של שבת, זולת מרן ז"ל בלבד. פעם אמר מרן משינאווא לבנו מרן מציעשנוב שגם הוא לא יאכל אז דגים. שאל לו, מאי טעמא. ענה, שהטעם על זה הוא אותו הטעם שבגללו אין אוכלים בשר בסעודה שלישית. ואמר מרן מציעשנוב. הואיל ואנכי לא ידעתי את הטעם על שאין אוכלים בשר בסעודה שלישית, ע"כ

אכלתי דגים בסעודת היום. ונהג כן לאכול אז דגים כל ימיו. אך פעם נענה ואמר, הלואי היה לי שכל לציית לאבי שלא לאכול הדגים. (לעטר פתורא)

מרן ז"ל משינאווא לא הקפיד לאכול בשבת המאכל מרגלי בהמה הנקרא גאלע-ריטע או פיצע"י, ואמר שאין מאכל זה שייך לסעודת שבת, אלא הוא מאכל של "גראפן" (שרים ורוזנים), כלומר, מאכל זשוב. אך אם אתרמי שהכינו את המאכל הלז, אכל אותו אחר מאכל הבצלים וביצים.

בעת הכנת הביצים והבצלים בסעודת יום ש"ק שהכין בעצמו היה שר אז את הזמר "חי ה' וברוך צורי".

ביום ש"ק לא אכלו מאכלי ליפתן (צימעס). פ"א בשבת קודש כאשר קלף הגה"ק רבינו בעל דברי יחזקאל משינאווא זיעוכי"א את הבצלים לסעודת דעתיקא קדישא, כי כן היה מנהגו ודרכו בקודש לקלף את הבצלים בעצמו, ואחד מבניו הצדיקים קרא אליו ואמר: טאטע! איך וועל דיר ארויסהעלפן, שרצה לעזור לאביו הק' שלא יצטרך לקלף את הבצלים. וענה לו רבינו הק': דו קענסט אויך שיילען צוויבל? אמאל איז געווען ביי דעם הייליגן רבי ר' משה מפשעווארסק זי"ע, ווען ער פלעגט פרייטאג אויף דער נאכט טאנצן, פלעגט ער אריין שטעקן די פאלע (= קצה הבעקישע) פין די בעקישע אין די גארטיל, איינן מאהל ביים טאנצן אי די פאלע ארויסגיפאלען פין די גארטיל. איז געגאנגען א חסיד און האט אים געוואלט העלפן אריין שטעקן די פאלע פין דער בעקישע צוריק אין די גארטיל האט זיך דער הייליגער רבי ר' משה'לי אנגערופן: דו קענסט אויך אריינשטעקן א בעקיטשע אין די פאלע? (וכוונתו היתה אם הוא ג"כ יודע הכוונות לקלף הבצלים).

סגולת אכילת קוגל בשב"ק

מרן הקדוש רבינו חנה זצ"ל מקלושיץ אמר בשם זקינו משינאווא: שהקוגל (פשטידא) שאוכלים לכבוד שבת בסעודת היום מסוגל לרפואה. והלא על דבריו של זקני משינאווא יכולים לבנות חומה של ברזל, וכל מה שאמר היה לו בקבלה ממסורת רבותיו. הגה"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל סיפר שאצל הרה"ק מרן משינאווא זי"ע נדחקו פ"א לחטוף שיריים מהקיגל ועלו על השלחן. מרן ז"ל הקפיד מאד ע"ז ועמד מעל השלחן והלך לחדרו, בין כך ובין כך הלכו המקורבים ופייסו אותו ונתיישרה דעתו הקדושה ושב אל השלחן, ואמר מקובל אצל חסידים ששיריים מהקיגל מסוגל לפרנסה "אמת הדבר" אבל הלא יוכלו לפעול כן אצל תביאמו ותטעמו בהר נחלתך. דבר היה לפלא אצל הקהל ולא הבינו מה שאמר. והיה שם חסיד אחד מפה וכו' לביתו וסיפר הדבר למרן הדרכ"ת זי"ע ואמר כי נכון הדבר, כי בסדור האר"י ז"ל כ' על תביאמו ותטעמו, ותטעמו אותם לקדושה בסוד י"א סימני הקטורת למל' דעשי' וכו', וקטורת מעשרת וע"כ מסוגל לפרנסה.

זמירות בסעודת יום ש"ק

ברוך ה' יום יום עד בבואו מאדום, ברוך קל עליון, שבת היום.